

فهرست

فصل اول: حقوق و مسئولیت‌های ما

● درس اول: من حق دارم ۵

● درس دوم: من مسئول هستم ۹

فصل دوم: قانون، قانون، قانون

● درس سوم: چرا به مقررات و قوانین نیاز داریم؟ ۱۴

● درس چهارم: قانون‌گذاری ۱۶

فصل سوم: مقابله با حوادث

● درس پنجم: همدلی و همیاری در حوادث ۲۰

● درس ششم: بیمه و مقابله با حوادث ۲۳

فصل چهارم: تولید، توزیع، مصرف

● درس هفتم: تولید و توزیع ۲۶

● درس هشتم: مصرف ۳۰

فصل پنجم: محیط زندگی خود را بشناسیم

● درس نهم: من کجا زندگی می‌کنم؟ ۳۴

● درس دهم: ایران، خانه ما ۳۷

فصل ششم: از زیستگاه‌های ایران حفاظت کنیم

● درس یازدهم: تنوع آب‌وهوای ایران ۴۳

● درس دوازدهم: حفاظت از زیستگاه‌های ایران ۴۷

● آزمون نیم‌سال اول ۵۲

فصل هفتم: جمعیت و منابع

● درس سیزدهم: جمعیت ایران ۵۴

● درس چهاردهم: منابع آب و خاک ۵۹

فصل هشتم: گردشگری در ایران

● درس پانزدهم: گردشگری چیست؟ ۶۵

● درس شانزدهم: جاذبه‌های گردشگری ایران ۶۹

فصل نهم: سرزمین ما، کاوش در گذشته‌های دور

● درس هفدهم: میراث فرهنگی و تاریخ ۷۳

● درس هجدهم: قدیمی‌ترین سکونتگاه‌های ایران ۷۷

فصل دهم: شکل‌گیری امپراتوری‌های بزرگ در ایران باستان

● درس نوزدهم: آریایی‌ها و تشکیل حکومت‌های قدرتمند در ایران .. ۸۴

● درس بیستم: امپراتوری‌های ایران باستان چگونه کشور را

اداره می‌کردند؟ ۸۹

فصل یازدهم: اوضاع اجتماعی - اقتصادی ایران باستان

● درس بیست‌ویکم: اوضاع اجتماعی در ایران باستان ۹۴

● درس بیست‌ودوم: اوضاع اقتصادی در ایران باستان ۹۹

فصل دوازدهم: فرهنگ و تمدن ایران باستان

● درس بیست‌وسوم: عقاید و سبک زندگی مردم در ایران باستان ۱۰۳

● درس بیست‌وچهارم: دانش و هنر در ایران باستان ۱۰۸

● آزمون نیم‌سال دوم ۱۱۲

من حق دارم

سورة اسراء، آية ۷۰: «ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم ... و آنها را بر بسیاری مخلوقات دیگر برتری بخشیدیم»،
موضوع آیه: گرامی بودن مقام انسان

- همه ما مخلوق خداوند هستیم و خداوند انسان را عزیز، محترم و گرانقدر آفریده است.
- خداوند با آفرینش انسان، حقوقی به او عطا کرده است.
- منظور از حق، چیزهایی است که یک انسان به دلیل مقام انسانی اش شایستگی داشتن آنها را دارد.
- انسانها از ابتدای خلقت و تولد دارای حقوق طبیعی هستند.
- مهم ترین حق انسانها، حق حیات و زندگی است.

چند نمونه از حقوق طبیعی انسانها که به لطف خداوند، حق برخورداری از آنها را داریم

- ◀ حیات و زندگی
- ◀ استفاده از نعمت های الهی
- ◀ کار و تلاش برای تأمین نیازهای خود
- ◀ ازدواج و تشکیل خانواده
- ◀ انتخاب راه زندگی خود
- ◀ آزادی و عدم بندگی انسان های دیگر

• انسان، نباید بنده و برده انسان های دیگر باشد؛ زیرا خداوند همه انسانها را آزاد آفریده است.

هیچ کس نمی تواند به تنهایی زندگی کند؛ زیرا

- ◀ از ابتدای تولد، با مادر، پدر و خانواده اش ارتباط برقرار می کند.
- ◀ در مدرسه با معلمان و هم کلاسی های خود رابطه برقرار می کند.
- ◀ با بزرگ تر شدن ازدواج می کند، صاحب فرزند می شود و با همسر و فرزندان خود زندگی می کند.
- ◀ در محله و شهر و روستای خود، برای رفع نیازهای مادی و معنوی از دیگران کمک می گیرد.
- ما در روابطی که به طور دائم با یکدیگر داریم، از حقوقی برخوردار می شویم.
- هر فردی تبعه یک کشور است، یعنی افراد هر کشور، بر مبنای قوانین آن کشور حقوقی دارند.

انواع حقوق هر فرد

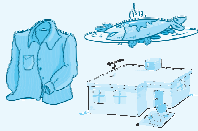
۱- حق داشتن نام، نام خانوادگی و شناسنامه
 انتخاب نام خوب توسط پدر و مادر
 گرفتن شناسنامه توسط پدر
 شناسنامه نشان می‌دهد هر شخص، فرزند چه کسی است و به کدام کشور تعلق دارد.

۲- حق برخورداری همواره از محبت و توجه پدر و مادر
 دوست داشتن فرزندان و محبت پدر و مادر به آنان
 فراهم نمودن امکانات درمان هنگام بیماری توسط پدر و مادر
 گوش دادن اعضای خانواده به حرف‌های همدیگر و کمک برای رفع ناراحتی
 قراردادن فرصت برای فرزند و صحبت با او توسط پدر و مادر
 احساس خوشحالی اعضای خانواده از بودن در کنار هم

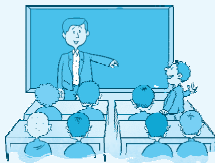
۳- حق سواد، تحصیل و شکوفایی استعدادها
 تلاش برای تربیت فرزند توسط پدر و مادر
 آموختن آداب و مهارت‌های زندگی به فرزند توسط پدر و مادر
 فرستادن فرزند به مدرسه جهت تحصیل و فرد مفیدی برای کشور شدن توسط پدر و مادر

۴- حق داشتن غذا، لباس و مسکن مناسب
 فراهم نمودن وسایل زندگی برای رشد خوب فرزندان توسط خانواده
 کمک به دیگران تا حد توان مالی

۱- هیچ‌کس حق ندارد دیگری را مسخره کند یا به او صدمه بزند ← از نظر اسلام، مسخره کردن، تهدید کردن و ناسزاگفتن گناه بزرگی است.

۲- هر دانش‌آموز حق دارد به اندازه سایر دانش‌آموزان مورد توجه واقع شود و تبعیضی بین او و سایر دانش‌آموزان وجود نداشته باشد.

۳- هر دانش‌آموز حق دارد نظرش را درباره مشکلات درسی یا روش‌های آموزشی، مؤدبانه و محترمانه بیان کند.

۴- هیچ‌کس حق ندارد دانش‌آموز را در مدرسه، تنبیه بدنی کند. ← مسئولان و معلمان مدرسه، با همه دانش‌آموزان با اخلاق نیکو و مهربانی و عدالت رفتار می‌کنند.

۱- هر فرد حق دارد در محیطی سالم، تمیز و پاک زندگی کند.

۲- هیچ‌کس حق ندارد به اموال عمومی، مانند وسایل حمل و نقل عمومی خسارت وارد کند.

۳- هر فرد حق دارد از خدمات پزشکی و بهداشتی استفاده کند.

۴- هیچ کشوری حق ندارد مردم کشورهای دیگر را از داشتن سلامت و خدمات بهداشتی و درمانی محروم کند.

۵- همه حق دارند اگر کسی کار اشتباه و یا خطرناکی در جامعه انجام داد به او تذکر دهند و با روشی صحیح او را از آن کار باز دارند.

۶- همه حق دارند در کوچه و خیابان امنیت داشته باشند.

● در کشور ما مؤسساتی هستند که با همکاری مردم برای بهداشت، سلامت، آموزش و امنیت مردم تلاش می‌کنند.

● همه انسان‌ها صرف‌نظر از قوم، نژاد، زبان، اعتقادات، ثروت، فقر و ... دارای حقوق طبیعی هستند؛ زیرا همه مخلوق خداوند هستند و خداوند انسان را عزیز و محترم و گرانقدر آفریده است.

پرسش‌های درس اول

۱ پاسخ درست را مشخص کنید.

۱ مهم‌ترین حق انسان چیست؟

الف: حق داشتن پدر و مادر

ج: حق خوراک، پوشاک و مسکن

۲ چه کاری، از نظر قرآن گناهی بزرگ است؟

الف: تنبیه کردن

ج: مسخره کردن

۳ انسان از چه زمانی دارای حقوق طبیعی شد؟

الف: رفتن به مدرسه

ج: شروع کار

ب: حق حیات و زندگی

د: حق سواد

ب: محبت نکردن

د: مدرسه نداشتن

ب: حضور در اجتماع

د: ابتدای خلقت

۲ درستی یا نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.

۱ فرزندان حق ندارند از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار باشند.

۲ انسان‌ها حق دارند آزاد باشند؛ یعنی برده و بنده انسان‌های دیگر باشند.

۳ خانواده تا حدی که توان مالی دارد وسایل زندگی فرزندان را فراهم می‌کند تا آن‌ها به خوبی رشد کنند.

۳ جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

۱ مهم‌ترین حق انسان‌ها است.

۲ هیچ‌کس نمی‌تواند به زندگی کند. ما از ابتدای تولد با مادر، پدر، خواهر و خویشاوندان برقرار می‌کنیم.

۳ انسان‌ها از ابتدای خلقت و تولد دارای می‌شوند.

۴ این‌که فرزند چه کسی هستیم و به کدام کشور تعلق داریم را نشان می‌دهد.

۵ مسئولان و معلمان مدرسه ما با همه دانش‌آموزان با اخلاق نیکو و و رفتار می‌کنند.

۶ تبعه یک کشور بودن موجب می‌شود افراد بر مبنای قوانین آن کشور داشته باشند.

۴ با فلش وصل کنید.

○ حق در محیط زندگی و کشور

○ حق در مدرسه

○ حق در خانواده

۱ فرزندان حق دارند از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار باشند.

○ هر دانش‌آموزی حق دارد در مدرسه به او به اندازه سایر دانش‌آموزان توجه کنند.

○ هر فرد حق دارد در محیطی سالم، تمیز و پاک زندگی کند.

۵ جدول را کامل کنید.

توضیحات	حقوق انسان‌ها
۱- ۲-	در خانه و خانواده
۳- ۴-	در مدرسه
۵- ۶-	در محیط زندگی و کشور

۶ به پرسش‌های زیر پاسخ تشریحی دهید.

- ۱ منظور از حق چیست؟
- ۲ سه مورد از حقوق فرزندان در خانه و خانواده را بنویسید.
- ۳ چند نمونه از حقوق طبیعی انسان‌ها را که خداوند به آنان عطا کرده نام ببرید. (۳ مورد)
- ۴ چرا هیچ‌کس نمی‌تواند به تنهایی زندگی کند؟
- ۵ «هر فردی تبعه یک کشور است» یعنی چه؟
- ۶ حقوق یک دانش‌آموز در مدرسه را نام ببرید. (۳ مورد)
- ۷ حقوق یک فرد در محیط زندگی و کشور را نام ببرید. (۳ مورد)
- ۸ شناسنامه چه چیزی را نشان می‌دهد؟
- ۹ فرزندان چگونه از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار می‌شوند؟ (۲ مورد)
- ۱۰ دانش‌آموزان چگونه باید نظرات و مشکلات درسی خود را با مسئولان مدرسه در میان بگذارند؟

۷ جدول زیر را با توجه به سؤال‌های داده‌شده کامل کنید.

			ی		۱ ←
			خ		۲ ←
		ی			۳ ←
	ی			ر	۴ ←
			س		ش ← ۵

- ۱ مهم‌ترین حق انسان‌ها، حق است.
- ۲ هیچ‌کس حق ندارد دیگری را کند یا به او صدمه بزند.
- ۳ مسئولان مدرسه در مدرسه باید به دانش‌آموز توجه کنند و بین او و سایر دانش‌آموزان قائل نشوند.
- ۴ مسئولان و معلمان مدرسه ما با همه دانش‌آموزان با اخلاق نیکو و و عدالت رفتار می‌کنند.
- ۵ این‌که فرزند چه کسی هستیم و به کدام کشور تعلق داریم را نشان می‌دهد.

پاسخ نامه تشریحی

پاسخ پرسش‌های درس اول

پاسخ ۱

- ۱ گزینه ب
- ۲ گزینه ج
- ۳ گزینه د

پاسخ ۲

- ۱ نادرست
- ۲ نادرست
- ۳ درست

پاسخ ۳

- ۱ حق حیات و زندگی
- ۲ تنهایی - ارتباط
- ۳ حقوق طبیعی
- ۴ شناسنامه
- ۵ مهربانی - عدالت
- ۶ حقوقی

پاسخ ۴

- ۱ فرزندان حق دارند از محبت و توجه پدر و مادر برخوردار باشند. ← خانواده
- ۲ هر دانش‌آموزی حق دارد در مدرسه به او به اندازه سایر دانش‌آموزان توجه کنند. ← مدرسه
- ۳ هر فرد حق دارد در محیطی سالم، تمیز و پاک زندگی کند. ← محیط زندگی و کشور

پاسخ ۵

- ۱ حق داشتن نام، نام خانوادگی و شناسنامه
- ۲ حق برخورداری از محبت و توجه پدر و مادر
- ۳ حق دارد به او توجه کنند و مسئولان مدرسه بین او و سایر دانش‌آموزان تبعیض قائل نشوند.
- ۴ هیچ‌کس حق ندارد، دانش‌آموز را در مدرسه، تمسخر و تنبیه کند.
- ۵ حق زندگی در محیطی سالم، تمیز و پاک
- ۶ حق داشتن امنیت در کوچه و خیابان

پاسخ ۶

- ۱ چیزهایی که یک انسان به دلیل مقام انسانی‌اش، شایستگی داشتن آن‌ها را دارد.
- ۲ حق داشتن نام، نام خانوادگی و شناسنامه - حق برخورداری از محبت و توجه پدر و مادر - حق سواد، تحصیل و شکوفایی استعداد.
- ۳ حق حیات و زندگی - استفاده از نعمت‌های الهی - کار و تلاش برای تأمین نیازهای خود.
- ۴ زیرا از ابتدای تولد، با مادر و پدر و خانواده‌اش ارتباط برقرار می‌کند - به مدرسه می‌رود و با معلمان و همکلاسی‌های خود ارتباط برقرار می‌کند - بزرگ‌تر می‌شود، از دواج می‌کند، صاحب فرزند می‌شود و با همسر و فرزندان خود زندگی می‌کند - در محله، شهر یا روستای خود برای رفع نیازهای مادی و معنوی از دیگران کمک می‌گیرد.
- ۵ یعنی افرادی که در یک کشور زندگی می‌کنند، حقوقی بر مبنای قوانین آن کشور دارند.
- ۶ حق دارد به او توجه کنند و مسئولان مدرسه بین او و سایر دانش‌آموزان تبعیض قائل نشوند - حق دارد نظرش را درباره مشکلات درسی و روش‌های آموزشی، مؤدبانه و محترمانه بیان کند - هیچ‌کس حق ندارد دانش‌آموز را در مدرسه، مسخره کند یا به او صدمه بزند.
- ۷ حق زندگی در محیطی سالم، تمیز و پاک - حق استفاده از خدمات پزشکی و بهداشتی - حق داشتن امنیت در کوچه و خیابان.
- ۸ یعنی فرد، فرزند چه کسی است و به کدام کشور تعلق دارد.
- ۹ فرصتی برای فرزند و صحبت با او اختصاص دهند - هنگام ناراحتی، به حرف‌های فرزند گوش داده و به او کمک کنند.
- ۱۰ باید نظراتشان را درباره مشکلات درسی و روش‌های آموزشی، مؤدبانه و محترمانه بیان کنند.

پاسخ ۷

- ۱ حیات
- ۲ مسخره
- ۳ تبعیض
- ۴ مهربانی
- ۵ شناسنامه